

Motto „Fiecare consiliință este o Romă asaltată de barbari”.

Geo Bogza

Printre lucrurile cele mai simple — și deci mai greu de înțeles — se află și condiția conflictuală a criticului. Decurgând obiectiv din specificul activității sale, ea e amplificată subiectiv prin faptul că toată lumea e de acord cu necesitatea criticii, dar nimeni nu-i place să fie criticat.

Iată de ce n-ar trebui să ne surprindă atât de mult reacțiile de respingere a punctului de vedere critic. Omeneste vorbind, nu e oare greu de acceptat ca o muncă de luni de zile (în cazul spectacolului) sau chiar de ani (în cazul piesei) să poată fi „anulată” dintr-o simplă trăsătură de condei, și asta doar pentru că nu i-a „plăcut” unui singur ins, fie el și critic? Cum să crezi că îndelunga strădanie a atitor oameni, intrupată în cele două-trei ceasuri de reprezentare, se poate dovedi dintr-o dată zadarnică, plasându-se în afara sferei valorilor care-l interesează pe critic?

Așa se face că e mult mai ușor să admitem teoretic libertatea de opinie a criticului, dar e mult mai greu să acceptăm de facto starea de conflictualitate — obiectivă! — a exercitiului critic. Pentru multă lume pare infinit mai ușor de înțeles teoria relativității a lui Einstein decât relativitatea valorică a unui spectacol sau aceea a opiniilor critice, care-l dau în vedere.

Dar cîți critici se gîdesc serios la toată tristețea care se ascunde în spațele frecventei bravade „nu mă interesează critica”? Asta, ca să nu mai vorbim de cocleala din sufletul celui ce confundă „dreptul” său de a nu fi interesat de critică, ori de

a nu fi de acord cu punctul ei de vedere, cu „obligatia” sa de a denigra critica, în termeni cit mai vădit lipsiți de urbanitate... Numai că, de la caz la caz, nu tot ceea ce este omeneste de înțeles e și socialmente scuzabil!

CRONICA CRONICII TEATRALE

Condiția conflictuală a criticului

Cu riscul de a stirni din ce în ce mai multă nemulțumire în juru-i și de a-și vedea tot mai rărite rîndurile amicilor săi, criticul e dator în fața conștiinței sale să depună o dreaptă mărturie pentru prezent și pentru viitorime, cauza sa fiind aceea a propășirii teatrului românesc, prin valorile lui autentice, nu a aplanării tuturor conflictelor, inerente oricărei dezvoltări organice, cum este și cea a fenomenului teatral.

Desfășurarea exercitiului critic în condiții de normalitate nu exclude deci starea sa conflictuală, dar presupune, de ambele părți, existența unui carat de intelectualitate, de civilitate, așadar. Numai în absența acestui carat, criticul poate încerca să-și „împună” punctul său de vedere ca singurul „înfailibil”, iar amendarea unei opinii poate aluneca, la rindu-i, în dezavuarea persoanei criticului.

E de la sine înțeles că nu eludarea, ci asumarea conștiinței — iarăși de ambele părți! — a acestei conflictualități a actului critic e de natură să-i asigure o funcționare corectă

și eficientă, neînțelegera ei traducându-se, dimpotrivă, printr-o serie de încercări — cu atât mai grave cu cît sînt de multe ori „bine intenționate”! — de a netezi ascuțitul criticii. Se recurge adesea și la un argument care, chipurile, n-ar trebui să comporte replică: „nu e momentul!” Ca și cînd, dacă un teatru sau altul یرهce prin dificultăți reale, el ar putea fi automat „ajutat” dacă i s-ar trece cu vederea neîmplinirile spectacolelor sale! „Nu e momentul” să fie criticată nici dramaturgia cite unui autor, „nu e momentul” să fie criticate apoi nici creațiile scenografice, după cum, desigur, „nu e momentul” să fie criticată nici orientarea repertorială a unui teatru sau a altuia, căci fiecare are, în felul lui, greutățile sale. Dar cînd „e momentul” pentru exercitarea actului critic în deplinătatea funcțiilor și atribuțiilor sale? Doar cînd spectacolul e foarte bun sau un teatru merge foarte bine, astfel încît nu sînt posibile decît elogiile criticului?

Să fie oare atât de grav și neliniștitor faptul că poate exista și o piesă proastă sau un spectacol prost, ori că orientarea repertorială a unui teatru poate înregistra la un moment dat un regres? Nu e de datoria criticului să le semnaleze, asumîndu-și toate riscurile ce decurg din onorarea condiției sale inerent conflictuale?

Ceea ce nu va să zică defel că datorita criticului e să caute cearta cu luminarea, dar nici că obligația sa morală constă doar în a nu supăra nicio dată pe nimeni, cu prețul demiterii actului critic de la misiunea sa.

Condiția conflictuală a criticului este condiția conștiinței sale morale, care asigură bunul-mers al vieții teatrale.

Myosotis